

JANUSZ DOMANIEWSKI.

Fauna ornitologiczna dorzecza Wisły i jej stosunek do fauny dorzeczy większych rzek sąsiednich.

Trudno jest mówić o faunie ornitologicznej Wisły w ścisłym tego słowa znaczeniu. Albowiem, jak się dalej o tem przekonamy, niema zupełnie takich ptaków, któreby wyłącznie do systemu tej rzeki były przywiązane, a wśród form, których zasadniczym nieodzownie do bytowania potrzebnym środowiskiem jest woda, zaledwie kilka takich się u nas znajduje, które jedynie nad wodami bieżącymi się gnieźdzą. Pozostałe występują równie dobrze nad brzegami rzek o odpowiednio ukształtowanych wybrzeżach, jak i nad jeziorami, stawami, a nawet niewielkimi błotami, przekładając często te ostatnie ponad wody bieżące. Dla tego też, chcąc mówić o faunie ornitologicznej Wisły, należy raczej rozpatrywać skład fauny ptasiej całego jej dorzecza, podkreślając jedynie formy od wód zależne i rozpatrując ich stosunek do pozostałych. Z drugiej znów strony ze względów geograficznych, ciekawym jest porównanie fauny dorzecza Wisły z fauną dorzeczy większych rzek sąsiednich. W pracy swojej na te dwa momenty główną zwrócę uwagę, to jest zestawiając skład fauny ptasiej Wisły, przejdę następnie do porównania jej z faunami rzek sąsiednich.

Skład fauny ornitologicznej dorzecza Wisły.

Ptaki występujące w dorzeczu Wisły, biorąc pod uwagę interesujący nas tutaj temat, uważam za możliwe podzielić na cztery grupy:

I. Ptaki gnieźdzące się lub trzymające się w czasie przelotów równie wód stojących (jeziora, stawy, błota) jak i bieżących.

- II. Ptaki występujące u nas wyłącznie nad wodami bieżącymi.
- III. Ptaki od większych środowisk wodnych niezależne.
- IV. Rzadkie ptaki zalotne.

I. Ptaki gnieźdzące się lub trzymające się w czasie przelotów równie chętnie wód stojących jak i bieżących.

a) Ptaki gnieźdzące się w dorzeczu Wisły:

<i>Haliaeetus albicilla</i> (Linn.)	Łomignat bielik.
<i>Pandion haliaetus</i> (Linn.)	Rybołów rybitw.
<i>Asio flammeus</i> (Pontopp.)	Sowa błotna.
<i>Milvus migrans</i> (Bodd.)	Kania czarna.
<i>Circus aeruginosus</i> (Linn.)	Błotniak stawowy.
<i>Riparia riparia</i> (Linn.)	Grzebielucha brzegówka.
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (Linn.)	Trzciniak drożdówka.
<i>Acrocephalus streperus</i> (Vieill.)	Trzciniak trzcionka.
<i>Acrocephalus palustris</i> (Bechst.)	Trzciniak łożówka.
<i>Calamodius schoenobaenus</i> (Linn.)	Trzciniak rokitniczka.
<i>Calamodius aquaticus</i> (Gm.)	Trzciniak wierzbowniczka.
<i>Locustella luscinioides</i> (Savi)	Strumieniówka wierzbówka.
<i>Locustella fluviatilis</i> (Wolf.)	Strumieniówka nadrzeczna.
<i>Locustella naevia</i> (Bodd.)	Strumieniówka świerszczak.
<i>Anthoscopus pendulinus</i> (Linn.)	Remiz rzemieślnik.
<i>Motacilla alba</i> Linn.	Pliszka biała.
<i>Budytes flava</i> (Linn.)	Pliszka żółta.
<i>Anthus pratensis</i> (Linn.)	Świergotek łąkowy.
<i>Anthus spinoletta</i> (Linn.)	Świergotek siwerniak.
<i>Cynchramus schoeniclus</i> (Linn.)	Poświerka potrzos.
<i>Carpodacus erythrina</i> (Pall.)	Dziwonia czerwona.
<i>Megalornis grus</i> (Linn.)	Żóraw pospolity.
<i>Pluvialis apricarius</i> (Linn.)	Siewka słotnik.
<i>Charadrius dubius</i> Scop.	Sieweczka rzeczna.
<i>Oedicnemus oedicnemus</i> (Linn.)	Kulon właściwy.
<i>Vanellus vanellus</i> (Linn.)	Czajka właściwa.
<i>Pavoncella pugnax</i> (Linn.)	Bojownik batalion.
<i>Totanus totanus</i> (Linn.)	Brodziec krwawodzióby.
<i>Tringa ocropus</i> Linn.	Londzik samotny.
<i>Totanus glareola</i> (Gm.)	Łęczak leśny.
<i>Actitis hypoleucos</i> (Linn.)	Truchtan piskliwy.
<i>Limosa limosa</i> (Linn.)	Szlamnik rycyk.
<i>Numenius arquata</i> (Linn.)	Kulig ugorowy.
<i>Scolopax rusticola</i> Linn.	Słaka zmierzchna.
<i>Gallinago media</i> (Lath.)	Bekas dubelt.
<i>Gallinago gallinago</i> (Linn.)	Bekas kszyk.

<i>Ciconia ciconia</i> (Linn.)	Bocian biały.
<i>Ciconia nigra</i> (Linn.)	Bocian hajstra.
<i>Ardea cinerea</i> Linn.	Czapla siwa.
<i>Botaurus stellaris</i> (Linn.)	Bąk właściwy.
<i>Ixobrychus minutus</i> (Linn.)	Bączek trzcinnik.
<i>Crex crex</i> (Linn.)	Chróściel derkacz.
<i>Rallus aquaticus</i> Linn.	Wodnik zielonawy.
<i>Porzana porzana</i> (Linn.)	Kureczka nakrapiana.
<i>Porzana parva</i> (Scop.)	Kureczka zielonka.
<i>Gallinula chloropus</i> (Linn.)	Kurka wodna.
<i>Fulica atra</i> Linn.	Łyska czarna.
<i>Sterna hirundo</i> Linn.	Rybitwa pospolita.
<i>Sterna albifrons</i> Pall.	Rybitwa białoczelna.
<i>Hydrochelidon nigra</i> (Linn.)	Szczeponóg czarny.
<i>Hydrochelidon leucoptera</i> (Temm.)	Szczeponóg białoskrzydły.
<i>Chroicocephalus ridibundus</i> (Linn.)	Mewa śmieszka.
<i>Cygnus olor</i> (Gm.)	Łabędź niemy.
<i>Anas platyrhynchos</i> Linn.	Kaczka krzyżówka.
<i>Querquedula querquedula</i> (Linn.)	Cyranka właściwa.
<i>Nettion crecca</i> (Linn.)	Cyraneczka ozdobna.
<i>Chaulelasmus streperus</i> (Linn.)	Krakwa grzechotka.
<i>Dafila acuta</i> (Linn.)	Rożeniec długosterny.
<i>Spatula clypeata</i> (Linn.)	Płaskonos różnokolorowy.
<i>Glaucionetta clangula</i> (Linn.)	Gogoł właściwy.
<i>Aristonetta ferina</i> (Linn.)	Podgorzałka głowienka.
<i>Nyroca nyroca</i> (Güld.)	Podgorzałka właściwa.
<i>Mergus merganser</i> Linn.	Tracz nurogęs.
<i>Mergus serrator</i> Linn.	Tracz długodziób.
<i>Podiceps cristatus</i> Linn.	Perkoz dwuczubny.
<i>Pedetaithya griseigena</i> (Bodd.)	Perkoz rdzawoszyjny.
<i>Proctopus nigricollis</i> (Brehm.)	Perkoz rogaty.
<i>Tachybaptus ruficollis</i> (Pall.)	Perkoz mniejszy.
<i>Colymbus arcticus</i> (Linn.)	Nur czarnoszyj.

b) Ptaki przelotne, lub względnie często zalatujące.

<i>Eudromias morinellus</i> (Linn.)	Mornel dwupręgowy.
<i>Calidris alba</i> (Pall.)	Piaskowiec zmienny.
<i>Phalaropus lobatus</i> (Linn.)	Płatkonóg rdzawoszyjny.
<i>Squatarola squatarola</i> (Linn.)	Siewnica czarnobrzucha.
<i>Pisobia minuta</i> (Leisl.)	Draganek malutki.
<i>Pisobia temminckii</i> (Leisl.)	Draganek Temmincka.
<i>Pelidna alpina</i> (Linn.)	Stadnica zmienna.
<i>Ancylochilus ferrugineus</i> (Brünn.)	Kuliczek krzywodzioby.

Glottis nebularius (Gunner.)
Totanus erythropus (Pall.)
Limnocyptes gallinula (Linn.)
Ardea purpurea Linn.
Nycticorax nycticorax (Linn.)
Phalacrocorax carbo (Linn.)
Pelecanus onocrotalus Linn.
Hydrochelidon leucopareia (Temm.)
Larus marinus Linn.
Larus fuscus Linn.
Larus glaucus Brünn.
Larus argentatus Pontopp.
Larus canus Linn.
Hydrocoloeus minutus (Pall.)
Rissa tridactyla (Linn.)
Anser anser (Linn.)
Melanonyx fabalis (Lath.)
Anser albifrons (Scop.)
Anser erythropus (Linn.)
Branta bernicla (Linn.)
Rufibrenta ruficollis Pall.
Branta leucopsis (Bechst.)
Cygnus cygnus (Linn.)
Mareca penelope (Linn.)
Tadorna tadorna (Linn.)
Marila fuligula (Linn.)
Marila marila (Linn.)
Melanitta fusca (Linn.)
Oidemia nigra (Linn.)
Clangula hyemalis (Linn.)
Mergellus albellus (Linn.)
Dytes auritus (Linn.)
Colymbus stellatus Pontopp.
Panurus biarmicus (Linn.)

Kwokacz szary.
 Londzik samotny.
 Bekasik kurka.
 Czapla purpurowa.
 Ślepowron właściwy.
 Kormowran kruk morski.
 Pelikan baba.
 Szczeponóg białowąsy.
 Mewa siodłata.
 Mewa żółtonoga.
 Mewa biaława.
 Mewa srebrzysta.
 Mewa pospolita.
 Mewa mała.
 Gawja trzypalcowa.
 Gęś gęgawa.
 Gęś posiewnica.
 Gęś białoczelna.
 Gęś mała.
 Bernikla obrożna.
 Bernikla rdzawoszyja.
 Bernikla białolica.
 Łabędź gędziec.
 Świstun piszczałka.
 Ohar norowy.
 Czernica właściwa.
 Czernica ogorzalka.
 Markaczka uchła.
 Markaczka czarna.
 Łodówka właściwa.
 Szlacharek bielaczek.
 Perkoz zausznik.
 Nur rdzawogardlisty.
 Wąsatka czarnobroda.

Z powyżej wymienionych kilka gatunków zasługuje na pewne omówienie. Mianowicie o *Hydrochelidon leucopareia* (Temm.) Taczanowski pisze co następuje: „U nas jest bardzo rzadka, spostrzegalem ją tylko w południowo-wschodnich okolicach Lubelskiego, na jeziorkach razem z krzyckami i rybołówkami białoskrzydłymi. Nie mam pewności, czy się tam gnieździ, zdaje się że tak jest, gdyż widywałem ich kilka par przez cały Maj na jeziorku w Wytycznie, razem z dwoma gatunkami wyżej wymienionymi, lecz żadne jaj w tym miesiącu nie miały“. Ze względu, że gniazdowanie tego gatunku ze ścisłością stwierdzone nie zostało

umieszczam go jedynie jako ptaka zalotnego. Gdyby gniazdowanie *H. leucopareia* zostało w dorzeczu Wisły stwierdzone, to w każdym razie gatunek ten południowy i południowo-wschodni winien być traktowany jedynie jako wkraczający nielicznymi placówkami na tereny fauny środkowo-polskiej. Dwa inne gatunki wymienione jako ptaki przelotne: *Phalacrocorax carbo* (Linn.) i *Anser anser* (Linn.) gnieździły się dawniej u nas. obecnie należy je uważać za wyteplone.

O pierwszym z nich pisał Taczanowski w r. 1882 „Do nas przypadkowo na wiosnę i w jesieni zalatuje i do rzadszych ptaków należy, bywały jednak przykłady gnieźdzenia się. W r. 1837 gnieździły się w Zegrzu, pod Serockiem i jednocześnie pod Pragę przy Warszawie, na wielkich olszach, a kilkanaście lat temu na Saskiej Kępie pod Warszawą para ich zbudowała gniazdo na starym drzewie i przez kilka lat do niego wracała, lecz gdy ciągle przeszkadzano opuściła je zupełnie. Podobnie w kilku miejscach błotnistych w guberni Płockiej, miały dawniej swe gniazda“. Odnośnie Prus Wschodnich pisze Tischler: „że w bogatych w jeziora Prusiech Wschodnich dawniej niejednokrotnie gnieździły się kormorany jest faktem stwierdzonym. Jednak na skutek nieustannych prześladowań zniknęła jedna kolonia za drugą. Wszelkie następne próby zaaklimatyzowania się były w zarodku niszczone, czego rezultatem jest, że obecnie gatunek ten wydaje się być zupełnie w kraju zaginionym. Ankieta podjęta w r. 1908 przez „Physikalisch — Ökonomischen Gesellschaft“ wykazała ponownie, że na zachodzie prowincji istnieje kilka gniazd kormoranów. W dwóch miejscach było znalezione po 2 — 3 gniazda. Niestety gniazda te uległy losowi podobnemu, jakiemu ulegały wszystkie poprzednie próby aklimatyzowania się. Według zebranych przezemnie wiadomości, wskutek usilnych prześladowań dzierżawców rybołówstwa, ptaki musiały się wynieść z miejsc gniazdowania“. O *Anser anser* (Linn.) Taczanowski w roku 1882 pisał „U nas tylko przelotna. Przed czterdziestu laty gnieździła się w Łęczyckiem po wielkich bagnach nad Bzurą, lecz po osuszeniu tychże nigdzie się już w granicach Królestwa nie wywodzi“. W dolnym biegu Wisły jest to już obecnie również zaginiony gatunek. Wreszcie co się tyczy *Panurus biarmicus* (Linn.) gatunku południowego i południowo-wschodniego również nie ulega dla mnie najmniejszej wątpliwości, że się on w dorzeczu Wisły dawniej gnieździł, a być może nawet i do tej pory gnieździ. Pewności jednak co do obecnego gniazdowania nie mam.

Obliczając powyżej zestawione gatunki otrzymane:

Ptaków gniazdowych gatunków — 69.

Ptaków przelotnych gatunków — 42.

Z ptaków gniazdowych wszystkie niemal należą do odlatujących na zimę. Zaledwie kilka przez rok cały, w miarę niezamarzania wód spostrzegać się daje. Do nich należą: *Anas platyrhynchos*, *Glaucionetta clangula*, *Tachybaptus ruficollis* i *Colymbus arcticus*.

Z pomiędzy przelotnych więcej się takich znajdzie, mianowicie między mewami i kaczkami, to jest gatunkami, które, zimując na Bałtyku, w miarę odmarzania wód w zimie, lub wogóle lekkich zim pokazują się w głębi kraju. Z tych wymienić można *Larus glaucus*, *Larus canus*, *Hydrocoloeus minutus*, *Rissa tridactyla*, *Fuligula marila*, *Melanitta fusca*, *Clangula hyemalis*.

II. Ptaki występujące u nas wyłącznie nad wodami bieżącymi:

Do 69 gatunków ptaków wodnych, lub też żyjących w pobliżu większych środowisk wodnych dodać należy następujące cztery, gnieźdzące się wyłącznie nad wodami bieżącymi.

Charadrius hiaticula Linn.

Sieweczka obrożna.

Alcedo atthis Linn.

Zimorodek europejski.

Cinclus aquaticus Linn.

Pluszcz wodny.

Calobates cinerea (Tunst.)

Pliszka górską.

Z tych dwa ostatnie gatunki trzymają się bystrych strumieni górskich. *Alcedo atthis* i *Cinclus aquaticus* pozostają przez cały rok, dwa inne odlatują.

Ptaki od większych środowisk wodnych niezależne.

a) Ptaki gnieźdzące się w dorzeczu Wisły.

**Aquila chrysaetos* (Linn.)

Orzeł przedni.

Aquila pomarina Brehm.

Orzeł orlik.

Aquila clanga Pall.

Orzeł dzwonnik.

Hieraaetus pennatus (Gm.)

Orzełek włochaty.

Circaetus gallicus (Gm.)

Krótkoszpón gadożer.

**Buteo buteo* (Linn.)

Myszołów zwyczajny.

Buteo anceps Brehm.

Myszołów wschodni.

Milvus milvus (Linn.)

Kania czerwona.

Pernis apivorus (Linn.)

Pszczołojad trzmiełojad.

**Rhynchodon peregrinus* (Tunst.)

Sokół wędrowny.

Falco subbuteo Linn.

Sokół kobus.

Gennaia cherrug (Gray.)

Białozór raróg.

Cerchneis tinnunculus (Linn.)

Dzwonniczek postułka.

Cerchneis naumanni Fleisch.

Dzwonniczek postuleczka.

**Astur gentilis* (Linn.)

Jastrząb gołębiarz.

**Accipiter nisus* (Linn.)

Krogulec zwyczajny.

Pygargus cyaneus (Linn.)

Błotniak zbożowy.

Pygargus pygargus (Linn.)

Błotniak popielaty.

**Strix uralensis* Pall.

Puszczyk uralski.

**Strix aluco* Linn.

Puszczyk lelek.

**Cryptoglaux funerea* (Linn.)

Włochatka Tengmalma.

**Carine noctua* (Scop.)

Pójdźka zwyczajna.

* <i>Glaucidium passerinum</i> (Linn.)	Karliczka najmniejsza.
* <i>Tyto alba</i> (Scop.)	Ogniczek płomykowany.
* <i>Asio otus</i> (Linn.)	Sowa uszata.
* <i>Bubo bubo</i> (Linn.)	Puhacz leśny.
* <i>Otus scops</i> (Linn.)	Syczek leśniczek.
<i>Caprimulgus europaeus</i> Linn.	Kozodój lejek.
<i>Micropus apus</i> (Linn.)	Jerzyk murawy.
<i>Hirundo rustica</i> Linn.	Jaskółka dymówka.
<i>Delichon urbica</i> (Linn.)	Oknówka właściwa.
<i>Coracias garrulus</i> Linn.	Kraska gwarliwa.
<i>Upupa epops</i> Linn.	Dudek pospolity.
* <i>Sitta europaea</i> Linn.	Kowalik bargieł.
* <i>Certhia familiaris</i> Linn.	Pełzacz zaskórnik
* <i>Certhia brachydactyla</i> Brehm.	Pełzacz długodzioby.
* <i>Tichodroma muraria</i> (Linn.)	Pomurnik mentel.
* <i>Troglodytes troglodytes</i> (Linn.)	Strzyżyk wołowe-oczko.
<i>Hypolais icterina</i> (Vieill.)	Szczebiotka żółto brzucha.
<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechst.)	Świstunka zielonawa.
<i>Phylloscopus trochilus</i> (Linn.)	Świstunka piecuszek.
<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieill.)	Świstunka rudawa.
* <i>Regulus regulus</i> (Linn.)	Mysikrólik czubaty.
* <i>Regulus ignicapillus</i> (Temm.)	Mysikrólik zniczek.
<i>Sylvia nisoria</i> (Bechst.)	Gajówka jarzębata.
<i>Sylvia communis</i> Lath.	Gajówka popielata.
<i>Sylvia curruca</i> (Linn.)	Gajówka piegża.
<i>Sylvia hippolais</i> (Linn.)	Gajówka ogrodowa.
<i>Sylvia atricapilla</i> (Linn.)	Gajówka czarnogłowa.
<i>Prunella modularis</i> (Linn.)	Płochacz pokrzywnica.
* <i>Prunella collaris</i> (Scop.)	Płochacz halny.
<i>Phoenicurus phoenicurus</i> (Linn.)	Pleszka rudogon.
<i>Phoenicurus ochruros</i> (Gm.)	Pleszka kopciuszek.
<i>Cyanecula svecica</i> (Linn.)	Słownik podróżniczek.
<i>Luscinia luscinia</i> (Linn.)	Słownik szary.
<i>Luscinia megarhynchos</i> Brehm.	Słownik rdzawy.
<i>Erithacus rubecula</i> (Linn.)	Słownik rudzik.
<i>Oenanthe oenanthe</i> (Brehm.)	Podkamionka białozytka.
<i>Saxicola torquata</i> (Linn.)	Poklaskwa czarnogardlista.
<i>Saxicola rubetra</i> (Linn.)	Poklaskwa białokrwista.
* <i>Turdus viscivorus</i> Linn.	Drozd paszkoł.
* <i>Turdus pilaris</i> Linn.	Drozd kwiczoł.
<i>Turdus philomelos</i> Brehm.	Drozd śpiewak.
<i>Turdus torquatus</i> Linn.	Kos obroźny.
<i>Planesticus merula</i> (Linn.)	Kos czarny.

- Monticola saxatilis* (Linn.)
 **Parus major* Linn.
 **Periparus ater* (Linn.)
 **Poecile palustris* (Linn.)
 **Poecile atricapillus* (Linn.)
 **Lophophanes cristatus* (Linn.)
 **Cyanistes caeruleus* (Linn.)
 **Aegithalos caudatus* (Linn.)
Hedymela collaris (Bechst.)
Hedymela hypoleuca (Pall.)
Siphia parva (Bechst.)
Muscicapa ficedula (Linn.)
Lanius minor Gm.
Phonoeus senator (Linn.)
Enneoctonus collurio (Linn.)
Oriolus oriolus (Linn.)
Anthus campestris (Linn.)
Anthus trivialis (Linn.)
Alauda arvensis Linn.
Lullula arborea (Linn.)
 **Galerida cristata* (Linn.)
Sturnus vulgaris Linn.
 **Corvus corax* Linn.
 **Corvus cornix* Linn.
 **Trypanocorax frugilegus* (Linn.)
 **Coloeus monedula* (Linn.)
 **Pica pica* (Linn.)
 **Nucifraga caryocatactes* (Linn.)
 **Garrulus glandarius* (Linn.)
 **Miliaria calandra* (Linn.)
 **Emberiza citrinella* Linn.
Emberiza hortulana Linn.
 **Coccothraustes coccothraustes* (Linn.)
Fringilla coelebs Linn.
Fringilla montifringilla Linn.
 **Chloris chloris* (Linn.)
 **Cannabina cannabina* (Linn.)
 **Acanthis linaria* (Linn.)
 **Spinus spinus* (Linn.)
 **Carduelis carduelis* (Linn.)
Serinus canarius (Linn.)
 **Loxia pityopsittacus* Borkh.
 **Loxia curvirostra* Linn.
- Nagórnik skalny.
 Sikora większa.
 Sikora sosnowka.
 Sikora popielata.
 Sikora północna.
 Sikora czubata.
 Sikora modra.
 Ogoniątka raniuszek.
 Mucholówka białoszyja.
 Mucholówka żałobna.
 Mucholówka mała.
 Mucholówka szara.
 Dzierzba mniejsza.
 Dzierzba rdzawogłowa.
 Dzierzba cierniokręt.
 Wilga pospolita.
 Świergotek polny.
 Świergotek drzewny.
 Skowronek rolny.
 Lerka borowa.
 Dzierlatka śmieciucha.
 Szpak skorzec.
 Kruk właściwy.
 Wrona pospolita.
 Gawron pospolity.
 Kawka pospolita.
 Sroka pospolita.
 Orzechówka właściwa.
 Sójka żółodziówka.
 Potrzuszcz prosowy.
 Poświerka trznadel.
 Poświerka ortolan.
 Grubodziób zwyczajny.
 Zięba pospolita.
 Zięba jer.
 Dzwoniec zieleńczyk.
 Czeczotka makolągwa.
 Czeczotka lnianka.
 Czyż pospolity.
 Szczygieł pospolity.
 Kulczyk południowy.
 Krzywonos sosnowy.
 Krzywonos krzyżodziób.

**Pyrrhula pyrrhula* (Linn.)
**Passer domesticus* (Linn.)
**Passer montanus* (Linn.)
Cuculus canorus Linn.
**Dryocopus martius* (Linn.)
**Dryobates major* (Linn.)
**Dryobates medius* (Linn.)
**Dryobates leucotos* (Bechst.)
**Dryobates minor* (Linn.)
**Picoides tridactylus* (Linn.)
**Picus viridis* Linn.
**Picus canus* Gm.
Iynx torquilla Linn.
Columba palumbus Linn.
Columba oenas Linn.
Streptopelia turtur (Linn.)
**Tetrao urogallus* Linn.
**Lyrurus tetrix* (Linn.)
**Bonasa bonasia* (Linn.)
**Perdix perdix* (Linn.)
Coturnix coturnix (Linn.)
**Otis tarda* Linn.

Gil właściwy.
 Wróbel domowy.
 Wróbel mazurek.
 Kukułka pospolita.
 Turkot czarny.
 Dzieciół pstry.
 Cieśla średni.
 Dzieciół białogrzbiety.
 Dzieciół mały.
 Dzieciolak trójpalczasty.
 Mrówczarz zielony.
 Mrówczarz zielonosiwy.
 Krętogłów pospolity.
 Gołąb grzywacz.
 Gołąb siniak.
 Turkawka właściwa.
 Głuszc pospolity.
 Cietrzew lirowaty.
 Jarząbek właściwy.
 Kuropatwa właściwa.
 Przepiórka właściwa.
 Drop pospolity.

b) Ptaki przelotne lub względnie często zalatujące:

Aegypius monachus (Linn.)
Gyps fulvus (Habl.)
Archibuteo lagopus (Brünn.)
Erythropus vespertinus (Linn.)
Aesalon columbarius (Linn.)
Pygargus macrourus (Gm.)
Surnia ulula (Linn.)
Turdus musicus Linn.
Bombycilla garrulus (Linn.)
Lanius excubitor Linn.
Otocoris alpestris (Linn.)
Plectrophenax nivalis (Linn.)
Cannabina flavirostris (Linn.)
Acanthis hornemanni (Holb.)
Acanthis holboelli (Brehm.)
Loxia leucopetra Gm.
Otis tetrax Linn.

Mnich kasztanowaty.
 Sęp płowy.
 Kosmacz północny.
 Dzwonniczek rdzawonogi.
 Sokół drzemlik.
 Błotniak błądy.
 Puszc jarzębaty.
 Drozd rdzawoboczny.
 Jemiołucha jedwabniczka.
 Dzierzba srokosz.
 Górniczek rogaty.
 Śnieguła zimowa.
 Czeczotka żółtodzioba.
 Czeczotka północna.
 Czeczotka długodzioba.
 Krzywonos dwupręgowy.
 Strepet kamionek.

Z powyżej wymienionych kilka gatunków wymaga pewnych omówień. Mianowicie w spisie ptaków gnieźdzących się niezależnie od środowisk

wodnych znajduje się trochę gatunków takich, które chętnie w pobliżu wód się trzymają. Są to: *Pygargus cyaneus* (Linn.) *Pygargus pygargus* (Linn.) *Cynecula svecica* (Linn.), *Luscinia luscinia* (Linn.) *Saxicola rubetra* (Linn.). Ze względu jednak, że występują one równie dobrze na terenach suchych jak np. w stepach, lasach lub polach, pomieściłem je w tym spisie. Co się tyczy *Aegypius monachus* (Linn.) i *Gyps fulvus* (Habl.) to gatunki te dawniej gnieździły się w tych częściach Karpat, które należą do dorzecza Wisły, czy się tam teraz gnieźdzą, nie wiem i dlatego podaję je tylko jako ptaki zalotne.

Odnosnie *Erythropus vespertinus* (Linn.) Taczanowski pisze: „Zdaje mi się, że się niekiedy gnieźdzą w błotnistych olszynach, widywałem je bowiem w Czerwcu wśród pory lęgowej w kilku miejscach Guberni Lubelskiej“. Ze względu, że gniazdowanie tego ptaka w każdym razie, w czasach ostatnich stwierdzonem nie zostało, podaję go jedynie jako przelotnego“. O *Turdus musicus* Linn. mamy pewne dane jakoby się gnieździł w Karpatach, dane te wymagają jednak potwierdzenia. *Lanius excubitor* Linn. należy właściwie do gnieźdzących się u nas ptaków, gniazdowanie jego jednak, według danych, które posiadamy jest tak rzadkie, że może nie być brane pod uwagę.

Obliczając powyżej zestawione gatunki otrzymamy:

Ptaków gniazdowych gatunków 130.

Ptaków przelotnych gatunków 17.

W spisie ptaków gniazdowych gwiazdkami oznaczone zostały te, które pozostają u nas przez cały rok, przytem brane były pod uwagę gatunki takie, które stale zimują, sporadycznego występowania w zimie jakiegoś gatunku nie brałem pod uwagę. Ptaków gniazdowych pozostających przez cały rok mamy więc 65 gatunków.

IV. Rzadkie ptaki zalotne.

Aquila heliaca Sav.

Hierofalco rusticolus (Linn.)

Scotiaptex nebulosa (Forst.)

Merops apiaster Linn.

**Ceryle rudis* (Linn.)

Cyanistes cyanus (Pall.)

Anthus cervinus (Pall.)

Pastor roseus Linn.

Corvus corone Linn.

Calcarius lapponicus (Linn.)

Pinicola enucleator (Linn.)

Syrrhaptes paradoxus (Pall.)

Houbara macqueeni (Gr.)

Anthropoides virgo (Linn.)

Glareola pratincola (Linn.)

Orzeł cesarski.

Białozór norwegijski.

Puszczyk mszarny.

Żołna szczurek.

Rybojad srokaty.

Sikora błękitna.

Świergotek rdzawogardlisty.

Pasterz różowy.

Wrona czarna.

Szponczyk lapoński.

Łuszczyk kłęsk.

Pustynnik Pallas.

Hubara wschodnia

Panna stepowa.

Żwirowiec obrożny.

* <i>Pluvialis dominicus</i> (P. L. S. Müll.)	Siewka azjatycka.
* <i>Chaetusia gregaria</i> (Pall.)	Kieptuszka towarzyska.
* <i>Canutus canutus</i> (Linn.)	Biegus rdzawy.
* <i>Limicola falcinellus</i> (Pontop.)	Płaskodzióbek brzegowy.
* <i>Totanus stagnatilis</i> Bechst.	Brodziec pławny.
* <i>Limosa lapponica</i> (Linn.)	Szlamnik rdzawy.
* <i>Numenius phaeopus</i> (Linn.)	Kulig mniejszy.
* <i>Himantopus himantopus</i> (Linn.)	Szczudłak czarnoskrzydły.
* <i>Recurvirostra avosetta</i> Linn.	Szablodziób modronogi.
* <i>Plegadis falcinellus</i> (Linn.)	Ibis kasztanowaty.
* <i>Platalea leucorodia</i> Linn.	Warzęcha biała.
* <i>Casmerodius albus</i> (Linn.)	Forga biała.
* <i>Egretta garzetta</i> (Linn.)	Czaplon nadobny.
* <i>Ardeola ralloides</i> (Scop.)	Czapelka modronosa.
* <i>Haliëtor pygmaeus</i> (Pall.)	Kormoran mały.
* <i>Pelecanus crispus</i> Bruch.	Pelikan kędzierzawy.
* <i>Hydroprogne tschegrava</i> (Lep.)	Wielkodziób kaspijski.
* <i>Megalestris skua</i> (Brünn.)	Wydrzyk białopióry.
* <i>Stercorarius parasiticus</i> (Linn.)	Nawozowiec pasorzytny.
* <i>Stercorarius longicaudatus</i> Vieill.	Nawozowiec długoogonowy.
* <i>Stercorarius pomarinus</i> (Temm.)	Nawozowiec żółtoszyjny.
* <i>Netta rufina</i> (Pall.)	Rdzawoczub hełmiasty.
* <i>Somateria mollissima</i> (Linn.)	Miękkopiór edredonowy.
* <i>Colymbus immer</i> Brünn.	Nur lodowiec
* <i>Haematopus ostralegus</i> Linn.	Ostrygojad czerwono-nogi.
* <i>Arenaria interpres</i> (Linn.)	Komusznik zwrotek.
* <i>Sterna paradisea</i> Brünn.	
<i>Nyctea nyctea</i> (Linn.)	Śnieżka lapońska.
<i>Pterocorys sibirica</i> (Gm.)	Kalandra białoskrzydła.

Gwiazdkami oznaczono gatunki trzymające się nad wodami, widzimy więc, że jest ich 28 na 44 gatunki należące do tej grupy.

Porównywując faunę ptaków lądowych dorzecza Wisły z jej fauną wodną, widzimy że pod względem ilości gatunków ta ostatnia jest biedniejszą. Różnica jednak jest niewielka, wynosi bowiem zaledwie trzydzieści parę gatunków. Sprawa będzie się jednak przedstawiać zupełnie inaczej o ile weźmiemy pod uwagę ptaki stałe, to jest przebywające u nas latem i zimą. Tu na 130 gatunków ptaków, od większych środowisk wodnych niezależnych, połowa jest stałych, podczas gdy z 69 ptaków wodnych zaledwie kilka jest takich, które mniej więcej stale zimą w dorzeczu Wisły spostrzegać się dają. Stoi to naturalnie w ścisłym związku z całkowitym niemal zamarzaniem wód naszych — na nielicznych wolnych przez całą zimą od lodu oparzeliskach nieliczne tylko gatunki i osobniki mogą się utrzymać. Dzięki temu, podczas gdy w faunie letniej widzimy stosunkowo

nieznaczną przewagę ptaków „lądowych“ nad „wodnymi“, odwrotnie w faunie zimowej, panują niepodzielnie formy lądowe, ze znikomą domieszką wodnych.

Pozostaje teraz zagadnienie, czy Wisła na całej swojej przestrzeni płynie przez kraj faunistycznie jednolity. Biorąc pod uwagę okoliczne właściwości terenów oraz rozległość dorzecza w kierunku południowo-północnym, z góry można przypuszczać, że tak nie jest.

W górnym swym biegu, podobnie jak i jej dopływy, jest Wisła typową rzeką górską. W tej części jej dorzecza spotykają się też formy górskie częściowo zaś i takie, których typową krainą jest północ, a które w umiarkowanym klimacie jedynie w górach występują.

Oto formy charakterystyczne dla górnej — górskiej części dorzecza Wisły:

Cinclus cinclus meridionalis Brehm.
Calobates cinerea cinerea (Tunst.)
Anthus spinoletta spinoletta (Linn.)
Strix uralensis uralensis Pall.
Cryptoglaux funerea funerea (Linn.)
Glaucidium passerinum passerinum (Linn.)
Tichodroma muraria (Linn.)
Prunella collaris collaris (Scop.)
Saxicola torquata rubicola (Linn.)
Turdus torquatus alpestris (Brehm.)
Moncicola saxatilis (Linn.)
Nucifraga caryocatactes caryocatactes (Linn.)
Pyrrhula pyrrhula europaea Vicill.
Picoides tridactylus alpinus Brehm.

Do powyższych możnaby dodać jeszcze *Otus scops scops* (Linn.) formę południową, która w Karpatach ma północne granice swego rozmieszczenia.

Po za tymi pozytywnie charakteryzującymi go formami, pas górnego dorzecza Wisły charakteryzuje się negatywnie ubóstwem form błotnych i wodnych. Z tych ostatnich jedynie trzymające się bystrych strumieni *Cinclus cinclus medius* Brehm., *Calobates cinerea cinerea* (Tunst.) i *Anthus spinoletta spinoletta* (Linn.) reprezentują tu faunę przybrzeżną.

Im bardziej na północ, im bardziej w równiny spływają wody Wisły, tym bardziej ubożeje fauna jej dorzecza o ile chodzi o formy górskie, wzbogacając się natomiast w gatunki nizinne, charakterystyczne dla równin oraz wód spokojnych, częściowo błotnistych.

Wreszcie opuszczając ostatecznie podgórze wypływa Wisła na niziny. Tu obszerne łąchy piaszczyste głównej rzeki i jej większych dopływów, błotniste zalewy, odnogi i starzyce, obrosnięte częstokroć gęstym szuwarem, wytwarzają doskonałe warunki bytowania dla

całego szeregu gatunków wodnych i błotnych. Z drugiej strony nizinne obszerne lasy, przerywane mniejszymi lub większymi przestrzeniami ornych pól dają przytułek ptakom leśnym i takim, które do bytowania wymagają lasów wyspowych. Tu fauna jest bezporównania bogatsza aniżeli w pasie górskim i podgórskim. Ścisłą granicę między tymi dwoma pasami trudno byłoby przeprowadzić, co jest zresztą zupełnie zrozumiałe, gdyż nie mamy tu do czynienia z dwoma odmiennymi faunami, lecz raczej z jedną fauną, zróżnicowaną ekologicznie. Pomijając gatunki wykazane powyżej dla pasa górskiego i te, które spotykamy dopiero na pojezierzu, wszystkie pozostałe wymienione w spisie dorzecza Wisły będą się tutaj gnieździć.

Trzeci pas, pas pojezierza, charakteryzuje się, jakkolwiek bardzo słabo, ubytkiem pewnych form południowych, które po za krainę wielkich dolin nie sięgają. Są to:

Regulus ignicapillus ignicapillus Temm.
Anthoscopus pendulinus pendulinus (Linn.)
Phoneus senator senator (Linn.)

Poza tem rzadką już jest tutaj pospolita jeszcze w krainie wielkich dolin *Carine noctua noctua* (Scop.)

Zmniejszanie się form południowych jest więc tutaj nieznaczne, natomiast przybywa szereg form północnych, które w kierunku południowym po za pojezierze nie sięgają, lub też występują tam tylko w górach. Z nich wymienić należy.

Cinclus cinclus cinclus Linn.
Strix uralensis uralensis Pall.
Cryptoglaux funerea funerea (Linn.)
Glaucidium passerinum passerinum (Linn.)
Nucifraga cyryocatactes caryocatactes (Linn.)
Pyrrhula pyrrhula pyrrhula (Linn.)
Picoides tridactylus tridactylus Brehm
Colymbus arcticus arcticus Linn.
Mergus merganser merganser Linn.
Mergus serrator Linn.
Glaucionetta clangula clangula (Linn.)
Cygnus olor (Gm.)
Acanthis linaria linaria (Linn.)

Są to wszystko formy północne, które na pojezierzu znajdują południowe granice swego rozmieszczenia. Niektóre z nich gnieźdzą się zresztą i dalej w kierunku południowym, ale tylko w górach. Poniższa tabelka wykaże wspólność form pojezierza i Karpat, form, które w krainie wielkich dolin nie występują.

Karpaty.

Cinclus c. meridionalis Brehm.
Strix u. uralensis Pall.
Cryptoglaux f. funerea (Linn.)
Glaucidium p. passerinum (Linn.)
Nucifraga c. caryocatactes (Linn.)
Pyrrhula p. europaea Vieill.
Picoides tr. alpinus Brehm.

Pojezierze.

Cinclus c. cinclus (Linn.)
Strix u. uralensis Pall.
Cryptoglaux f. funerea (Linn.)
Glaucidium p. passerinum (Linn.)
Nucifraga c. caryocatactes (Linn.)
Pyrrhula pyrrhula pyrrhula (Linn.)
Picoides tr. tridactylus (Linn.)

Niektóre z tych gatunków (*C. cinclus*, *P. pyrrhula*, *P. tridactylus*) wytwarzają w tych dwóch pasach podgatunki odmienne.

Jak więc z powyższego widać Wisłą, wypływając z gór, w których gatunki charakterystyczne dla północy znalazły sobie drugą ojczyznę, mija pewien dość szeroki pas, gdzie gatunków tych brak, i po raz drugi w dolnym swym biegu wkracza w obszary, gdzie owe gatunki północne mają normalnie południową granicę swego rozmieszczenia.

Stosunek fauny ornitologicznej dorzecza Wisły do fauny ornitologicznej dorzeczy większych rzek sąsiednich.

Systemat wód Odry, podobnie jak i systemat Wisły, częściowo z gór swe wody biorący, przez podobne trzy pasy faunistyczne przepływa i jest pod tym względem niemal identyczny.

Pozostaje do rozstrzygnięcia, czy naogół biorąc fauna ornitologiczna systematu Odry różni się swym składem od systematu Wisły, to jest czy nie występuje na terenach ich dorzeczy jakaś wyraźna granica między fauną wschodnią i zachodnią, a o ile występuje, to gdzie da się przeprowadzić.

Otóż, badając skład fauny tych dwóch dorzeczy, znajdujemy nad Odrą jeden tylko nie gnieźdzący się w dorzeczu Wisły gatunek:

Porzana pusilla intermedia (Herm.)

Odwrotnie nad Wisłą gnieźdzą się nie spotykające się nad Odrą.

Cerchneis naumanni sarmaticus Doman.

Hieraaëtus pennatus (Gm.)

Tych kilka gatunków wymaga jednak bliższego omówienia.

Co się tyczy *Porzana pusilla intermedia* (Herm.) to jest ona formą południowo europejską, której geograficzne rozmieszczenie jest wogóle niedostatecznie poznane. Bardzo być może, że będzie ona jeszcze znaleziona w Królestwie. Pozostałe dwa gatunki: *Cerchneis naumanni* i *Hieraaëtus pennatus* nie gnieźdzą się bynajmniej na całym dorzeczu Wisły, lecz wkraczają tutaj jedynie od południowego-wschodu, nie mogą więc być brane jako formy charakterystyczne.

Powyższe trzy gatunki możemy więc śmiało w naszych rozważaniach odrzucić i wtenczas dojdziemy do wniosku, że pod względem składu

ornitologicznego dorzecze Odry nie różni się od dorzecza Wisły, lecz odwrotnie stanowi jednolitą faunę, którą ze względu na jej położenie możemy nazwać środkowo-europejską.

Zachodnich granic tej fauny należałoby się doszukiwać gdzieś pomiędzy Odrą i Elbą, rozważania podobne zaprowadziłyby nas jednak zbyt daleko.

Na wschodzie systemat Wisły sąsiaduje z systematem Dniepru. Olbrzymie dorzecze tego ostatniego jest pod względem faunistycznym tak niejednolite, że niemożliwą jest rzeczą rozpatrywanie go jako jednostki, podobnie jak to uczyniliśmy z Wisłą i Odrą. Z tego względu pozwolę sobie na rozpatrzenie stosunku fauny ornitologicznej dorzecza Wisły do dorzecza Prypeci oddzielnie, następnie zaś przejdę do dolnego biegu Dniepru oraz kilku innych rzek, wpadających do morza Czarnego.

Porównyując skład fauny dorzecza Wisły ze składem fauny dorzecza Prypeci, spotykamy na tych ostatnich terenach, jako formy gnieźdzące się, następujące gatunki nie występujące nad Wisłą.

Lagopus lagopus lagopus (Linn.)

Strix nebulosa lapponica Thunb.

Erythropus vespertinus vespertinus (Linn.)

Z tych dwa pierwsze są gatunkami charakterystycznymi dla tajgi, trzeci zaś jest gatunkiem wschodnim. Co do tego ostatniego to Taczanowski przypuszcza, że gnieździ się on w Lubelskim, przypuszczenie to jednak dotychczas potwierdzonym nie zostało.

Co się tyczy form występujących w dorzeczu Wisły, a nie występujących w dorzeczu Prypeci to tych będzie więcej.

Oto ich spis:

Anthus spinoletta spinoletta (Linn.)

Cinclus aquaticus aquaticus (Linn.)

Cinclus aquaticus meridionalis Brehm.

Calobates cinerea cinerea (Tunst.)

Milvus milvus (Linn.)

Tichodroma muraria (Linn.)

Regulus ignicapillus ignicapillus (Temm.)

Prunella collaris (Scop.)

Phoenicurus ochruros gibraltariensis (Gm.)

Luscinia megarhynchos megarhynchos Brehm.

Saxicola torquata rubicola (Linn.)

Turdus torquatus alpestris Brehm.

Monticola saxatilis (Linn.)

Serinus canarius polonicus Doman.

Pomiędzy tymi znajdujemy wprawdzie kilka gatunków górskich, w każdym razie conajmniej sześć jest takich, które gnieźdzą się w nizinnych, a które na wododziale między Wisłą a Prypecią mają wschodnie

granice swego rozmieszczenia. Porównyując rozmieszczenie tych gatunków z rozmieszczeniem trzech powyżej wymienionych nie gnieźdzących się nad Wisłą zobaczymy, że pewne, jakkolwiek słabo zaznaczone, różnice pomiędzy faunami dorzeczy Wisły i Prypeci istnieją.

Różnice te polegają z jednej strony na tem, że pewne gatunki szeroko rozmieszczone w Europie zachodniej i środkowej po za dorzecze Wisły na wschód nie sięgają, z drugiej na występowaniu form północnych takich, których nawet w dolnym biegu Wisły nie spotykamy. Pozatem należy zauważyć, że szereg gatunków, które w dorzeczu Wisły występują jedynie w pasie pojezierza, w dorzeczu Prypeci gnieźdzą się w daleko mniejszych szerokościach. Jednym słowem fauna środkowo-europejska, mająca na pobrzeżach Bałtyku pewną domieszkę form północno-europejskich, z podobnymi elementami spotyka się na wschodzie, po za dorzeczem Wisły.

Tego samego typu są różnice między fauną ornitologiczną dorzeczy Wisły i Niemna, z tą tylko różnicą, że tu wzdłuż pobrzeża Bałtyckiego posuwają się na północ pewne gatunki charakterystyczne dla środkowej Europy jak np. *Milvus milvus*, *Regulus ignicapillus* lub *Buteo buteo*.

Stosunkowo największe różnice spotykamy między fauną ornitologiczną dorzecza Wisły i fauną dorzeczy rzek wpadających od północ-zachodu do morza Czarnego, do których to rzek należy tu zaliczyć również i dolny bieg Dniepru. Poniższe zestawienia różnice te najlepiej uwydatnią.

Oto spis gatunków występujących w dorzeczu wyżej nazwanych rzek, gatunków, które w dorzeczu Wisły się nie gnieźdzą.

Pastor roseus Linn.

Melanocorypha calandra calandra (Linn.)

Calandrella brachydactyla (Leisl.)

Merops apiaster Linn.

Neophron percnopterus (Linn.)

Erythropus vespertinus vespertinus (Linn.)

Aquila heliaca Sav.

Aquila nipalensis orientalis Cab.

Astur brevipes Severtz.

Pygargus macrourus (Gm.)

Haliëtor pygmaeus (Pall.)

Erismatura leucocephala (Scop.)

Netta rufina (Pall.)

Tadorna tadorna (Linn.)

Casarca casarca (Linn.)

Ardea purpurea purpurea Linn.

Casmerodius albus albus (Linn.)

Egretta garzetta garzetta (Linn.)
Ardeola ralloides ralloides (Scop.)
Nycticorax nycticorax nycticorax (Linn.)
Plegadis falcinellus falcinellus (Linn.)
Platalea leucorodia leucorodia Linn.
Glareola pratincola (Linn.)
Glareola melanoptera Nordm.
Totanus stagnatilis stagnatilis Bechst.
Hydrochelidon leucopareia leucopareia (Temm.)
Hydrocoloeus minutus (Pall.)

Z form gnieźdzących się w dorzeczu Wisły, a nie występujących na powyższych rzekach można wymienić.

Loxia curvirostra curvirostra Linn.
Pyrrhula pyrrhula pyrrhula (Linn.) i *europaea* Vieill.
Spinus spinus (Linn.)
Regulus regulus regulus (Linn.)
Certhia brachydactyla brachydactyla Brehm.
Phoenicurus ochruros gibraltariensis (Gm.)
Cryptoglaux funerea funerea (Linn.)
Mareca penelope (Linn.)
Pavoncella pugnax (Linn.)
Scolopax rusticola Linn.
Tetrao urogallus urogallus Linn.
Bonasa bonasia bonasia (Linn.)
Charadrius hiaticula hiaticula Linn.
Pluvialis apricarius (Linn.)
Mergus merganser merganser Linn.
Mergus serrator Linn.
Ciconia nigra (Linn.)
Pygargus cyaneus cyaneus (Linn.)
Nucifraga caryocatactes cayrocatactes (Linn.)

Należy tu jednak zauważyć, że fauna Seretu w górnym i środkowym biegu, a w szczególności fauna zachodnich dopływów tej rzeki, będzie się różnić pod względem ornitologicznym od innych rzek czarnomorskich znaczną domieszkę takich form, jak *Spinus spinus*, *Pyrrhula pyrrhula*, *Cryptoglaux funerea*, *Tetrao urogallus*, *Bonasa bonasia*, *Tichodroma muraria*, *Nucifraga caryocatactes*, *Phoenicurus ochruros*, które nadając jej górski charakter, różnią ją zasadniczo od fauny południowo-wschodniej i stepowej pozostałych rzek.

Reasumując powyższe o faunie ornitologicznej dorzecza Wisły można powiedzieć co następuje.

1. Dorzecze Wisły nie posiada gatunków wyłącznie jemu właściwych.

2. W składzie fauny ornitologii wodnymi, przeważają formy od większej waga ta jest nieznaczna, w zimie za wskutek zamarzania wód prawie w odlatują.

3. Fauna ornitologiczna dorzecza Wisły w kierunku równoleżnikowym da się podzielić na trzy pasy. Z tych pierwszy przechodzi przez góry, drugi przez krainę wielkich dolin, trzeci przez pojezierze.

Wisła, płynąc z południa na północ, u źródeł swych w górach posiada faunę z pewną domieszką form północnych, w dolnym swym biegu wkracza na terytorjum, gdzie owe formy północne mają normalną południową granicę rozmieszczenia.

4. Całe dorzecze Wisły leży w krainie pod względem faunistycznym do pewnego stopnia zróżnicowanej; faunę tej krainy ze względu na jej położenie geograficzne można nazwać środkowo-europejską. Zachodnie granice tej fauny sięgają po za Odrę, północne opierają się o Bałtyk, wschodnie niezbyt wyraźne dadzą się przeprowadzić między dorzeczami Niemna i Prypeci z jednej strony i Wisły z drugiej. Południowa granica przejdzie przez Karpaty. Z faun dorzeczy rzek sąsiednich najbardziej różną jest fauna rzek wpadających do morza Czarnego. Granica pomiędzy tą fauną, a fauną środkowo-europejską da się zapewne przeprowadzić przez górny bieg Dniestru.

Warszawa, 25.I.1918 r. *Muzeum Zoologiczne.*

Polski Związek Łowiecki
BIBLIOTEKA
Nr. _____

